

Sygn. akt IV KK 516/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **M. T.**

oskarżonej z art. 220 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 2 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 grudnia 2020 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 11 marca 2019 r., sygn. akt Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 12 lipca 2018 r., sygn. akt K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

M. T. stanęła pod zarzutem tego, że:

- w dniu 5 września 2013r. w B. na terenie przedsiębiorstwa T.. sp. z o.o., pełniąc funkcję specjalisty ds. bezpieczeństwa i higieny pracy będąc odpowiedzialną za przestrzeganie przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy nie dopełniła obowiązków wynikających przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy poprzez dopuszczenie do pracy na maszynie – gilotynie (...) niespełniającej minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, nie posiadającej osłony zgodnej z Polską Normą PN ENN ISO 13857 przez co naraziła P. L. na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszkodzenia ciała w postaci amputacji lewego kciuka na poziomie stawu między paliczkowego, amputacji palca wskazującego na poziomie paliczka środkowego

tj. o przestępstwo z art. 220§1 k.k. w zw. z art. 156§2 k.k. przy zastosowaniu art. 11§2 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 12 lipca 2018r. w sprawie sygn. akt K (...) uznano oskarżoną za winną popełnienia zarzuczonego jej czynu i za to skazano ją na karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 10 zł każda.

Orzeczenie zaskarżone zostało apelacją obrońcy oskarżonej, w której zarzucono:

I - obrazę przepisów prawa materialnego, to jest §15 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników poprzez jego błędną interpretację i przyjęcie, że maszyna nie spełniała minimalnych wymagań bowiem nie posiadała osłony zgodnej z Polską Normą PN ENN ISO 138557, podczas gdy rozporządzenie nie przewiduje obowiązku stosowania w. w. norm;

II - mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku obrazę przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

1. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną i sprzeczną logicznie ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na niezgodnej z rzeczywistym stanem rzeczy interpretacji zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego,

- odmówienie waloru wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonej M. T. w zakresie w jakim kwestionowała swoje sprawstwo i swój udział w zaistniałym zdarzeniu, a także zakres obowiązków wobec stwierdzenia, że te stanowią jedynie

linię obrony i wyraz subiektywnego odczucia o braku winy, podczas gdy oskarżona swe twierdzenia o braku zawinienia opierała na fakcie zgodności przedmiotowej maszyny z przepisami prawa, mającymi zastosowanie do przedmiotowej maszyny;

- przyznanie waloru wiarygodności pisemnej opinii biegłego sądowego A. S. w zakresie w jakim stwierdza, iż maszyna – gilotyna nie spełniała minimalnych wymagań i norm, podczas gdy przywołane przez niego rozporządzenia nie przewidywało obowiązku stosowania norm oraz nie stanowiło o odległości noża od osłony, a zastosowane w maszynie rozwiązania zapobiegały przypadkowemu dostępowi kończyn pracownika do ruchomej części urządzenia, co było wystarczające w świetle obowiązujących przepisów prawa;

2. art. 193§1 k.p.k. poprzez poczynienie ustaleń w zakresie regulacji prawnych mających zastosowanie do maszyny – gilotyny (...) na której doszło do wypadku na podstawie opinii biegłego sądowego, podczas gdy ustalenia w zakresie obowiązującego prawa nie stanowią wiadomości specjalnych i winny być ustalane przez sąd.

III - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, że:

- maszyna do cięcia gumy 15128 nie spełniała minimalnych wymagań bowiem nie posiadała osłony zgodne z Polską Normą PN ENN ISO 13857* podczas gdy na rozprawie w dniu 29 marca 2016 r. biegły A. S. zeznał, że przywołane przez niego w opinii przepisy prawa nie stanowią jaka odległości winna zostać zachowana pomiędzy osłoną a nożem oraz, że przepisy nie przewidywały obowiązku stosowania norm;

- instrukcja obsługi maszyny była nieprawdziwa bowiem zawierała zakaz wkładania rąk w strefę cięcia, a wykonywanie pracy na maszynie wiązało się z koniecznością umieszczenia kończyn w strefę cięcia;

- przyjęcie, że do zakresu obowiązków M. T. należały czynności przez nią wykonywane, a opisane przez R. D. oraz P. L., a oskarżona była odpowiedzialna za stan bezpieczeństwa i higieny pracy, podczas gdy żaden ze zgromadzonych materiałów dowodowych nie potwierdza, iż obowiązkiem oskarżonej było zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy;

- (z ostrożności) przyjęcie, że narażenie pokrzywdzonej na niebezpieczeństwo było bezpośrednie, choć jak wynika z materiału dowodowego warunkiem koniecznym realizacji niebezpieczeństwa było niedozwolone działanie pokrzywdzonej.

Podnosząc powyższe obrona wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej M. T. od zarzucanego jej czynu;

2. ewentualnie, z ostrożności procesowej, o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 11 marca 2019r. w sprawie Ka (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił M. T. od stawianego jej zarzutu.

Kasację od tego orzeczenia na niekorzyść oskarżonej wywiodła Prokuratura Rejonowa w B. podnosząc w niej zarzuty:

I - rażącego naruszenia prawa karnego materialnego, mającego wpływ na treść orzeczenia a to art. 220§1 k.k. w zw. z art. 156§2 k.k. i art. 11§2 k.k. poprzez niezasadne stwierdzenie, że oskarżona nie była osobą odpowiedzialną za bezpieczeństwo i higienę pracy, o której mowa w art. 220§1 k.k., w sytuacji gdy była ona zatrudniona na stanowisku specjalisty do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy, a do jej obowiązków należało m.in. realizowanie zadań wynikających z Polityki Jakości, Polityki Środowiskowej i BHP oraz sprawdzanie instrukcji stanowiskowych, a także wykonywanie zadań wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 września 1997 w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 109, poz. 704 z późn. zm.), a ponadto sporządzała i podpisała kartę oceny maszyny, instrukcję jej bezpieczeństwa przez co miała możliwość realnego kreowania warunków bezpieczeństwa i higieny pracy i tym samym była jedną z osób mieszczących się w kręgu podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i higienę pracy na terenie zakładu spółki „T.” sp. z o.o. w B., co w konsekwencji doprowadziło do uniewinnienia oskarżonej od zarzucanego jej czynu;

II - rażące naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia a to art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., art. 433 k.p.k. i art. 424 k.p.k. w zw. z art. 457§3 k.p.k. poprzez nieprawidłowe

przeprowadzenie postępowania odwoławczego i błędne dokonanie oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przejawiające się w braku zaaprobowania oceny dowodów poczynionej przez Sąd a quo i dokonanie własnej oceny dowodów przez Sąd *ad quem* dowolnie a nie swobodnie z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a nadto pominięcie w zaskarżonym wyroku całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania przekonywujących o odpowiedzialności oskarżonej za bezpieczeństwo i higienę pracy na terenie zakładu spółki „T.” Sp. z o.o. w B. , a nadto niewskazaniu w pisemnym uzasadnieniu wyroku okoliczności, które Sąd Okręgowy uznał za nieudowodnione i omówieniu odmowy przyznania mocy dowodom bezspornie wskazującym na odpowiedzialność karną skazanej oraz okoliczności, które Sąd Odwoławczy miał na względzie przy uniewinnieniu oskarżonej a także niepełnym wskazaniem czym kierował się Sąd Okręgowy oceniając odmiennie od Sądu Rejonowego zachowanie M. T. co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego uniewinnienia oskarżonej od zarzucanego jej czynu.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja oskarżyciela jest zasadna.

Bezsprzecznie uzasadnienie Sądu Odwoławczego w części dotyczącej M. T. jest wyjątkowo lakoniczne, sprowadza się ono bowiem do zaledwie trzech zdań. Nie zawiera w istocie żadnej argumentacji ograniczając się do arbitralnego stwierdzenia, że oskarżona *„nie była osobą odpowiedzialną za bezpieczeństwo i higienę pracy w firmie a jedynie za kontrolę stanu bezpieczeństwa i higieny pracy i jako osoba kontrolująca taki stan nie była za niego odpowiedzialna”*. Oraz, że *„żaden przepis nie obarcza służby bhp odpowiedzialnością za stan bhp, a ponieważ organ kontroli nigdy nie odpowiada za stan przedmiotu poddanego kontroli, lecz tylko za jakość czynności kontrolnych przyjęć należy, że oskarżona nie należy do kręgu osób mogących ponosić odpowiedzialność za przestępstwo z art. 220§1 k.k.”*

Tymczasem sytuacja prawna w omawianej kwestii jest dokładnie odwrotna. Jako stanowiące znamię przestępstwa z art. 220§1 k.k. bycie „odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i higienę pracy” należy rozumieć również uprawnienie (i

obowiązek) kontrolowania przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy w danym zakładzie. Zwolnić od odpowiedzialności karnej z art. 220§1 k.k. takiego pracownika może tylko prawidłowe wykonywanie owych obowiązków kontrolnych nawet wówczas, gdy dojdzie do faktycznego narażenia pracownika na skutki opisane we wskazanym przepisie. W przeciwnym wypadku, gdy pracownik odpowiedzialny za kontrolę przestrzegania zasad bhp. w zakładzie pracy, zaniecha takiej kontroli lub przeprowadzi ją wadliwie, znajduje się w kręgu sprawców omawianego czynu zabronionego.

Pogląd powyższy jest powszechnie akceptowany zarówno przez doktrynę, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Obszernie wskazał na to skarżący w uzasadnieniu kasacji, a zatem w tym miejscu wystarczające jest odwołanie się tylko do jednego z poglądów przedstawionego w komentarzach do Kodeksu Karnego: **„Sprawcą przestępstwa z art. 220 może być także osoba pełniąca funkcje kontrolne i nadzorcze z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, nawet jeżeli nie pozostaje w strukturze organizacyjnej zakładu pracy (por. wyrok SN z 19.02.2013 r., IV KK 216/12, LEX nr 1288762). Dotyczy to w szczególności inspektorów pracy i społecznych inspektorów pracy”**. (W. Wróbel., komentarz do art. 220 k.k. w Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II, pod. red. A Zolla, Warszawa 2017). Analogicznie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lutego 2013r. (w sprawie sygn. akt IV KK 216/12) – **„Podmiotem przestępstwa z art. 220§1 k.k. jest jedynie osoba odpowiedzialna za przestrzeganie bezpieczeństwa i higieny pracy, a więc może być nim nie tylko kierownik zakładu pracy, ale również każda inna osoba kierująca pracownikami (art. 212 k.p.), a nawet osoby pełniące funkcje kontrolne i nadzorcze z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, nawet jeżeli nie pozostają w strukturze organizacyjnej zakładu pracy. Istotne przy tym jest, że każda z odpowiedzialnych osób odpowiada za własne zachowania, niezależnie od odpowiedzialności innych osób, gdyż "prawu karnemu obca jest konstrukcja ponoszenia odpowiedzialności za kogoś"**.

Akceptując w pełni powyższe poglądy, stwierdzić należy, że Sąd Odwoławczy w zaskarżonym wyroku, przyjmując że oskarżona nie należy do kręgu osób mogących ponosić odpowiedzialność za przestępstwo z art. 220§1 k.k., dopuścił się rażącej obrazy prawa materialnego – art. 220§1 k.k.

Tym samym zasadny jest pierwszy z zarzutów postawionych w kasacji.

Zasadny jest i drugi z zarzutów w zakresie w jakim wskazuje on na obrazę art. art. 424 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Przy czym zgodnie z dyspozycją art. 537a k.p.k. wada ta nie mogłaby skutkować uchynieniem zaskarżonego wyroku. Bezsprzecznie też, na co wskazano już na wstępie niniejszego uzasadnienia, stanowisko Sądu Odwoławczego w zasadzie nie zostało uzasadnione, trudno zatem ocenić, czy u jego podstaw, poza błędnym zastosowaniem prawa materialnego legła również błędna ocena dowodów (zarzut naruszenia art. 7 i 410 k.p.k.). Dyskusyjny jest natomiast pogląd oskarżyciela wskazujący na naruszenie przez Sąd Odwoławczy art. 433 k.p.k., w sytuacji, gdy uniewinnienie oskarżonej było z pewnością skutkiem uwzględnienia zarzutów podniesionych przez jej obrońcę w apelacji.

Skuteczne podniesienie przez skarżącego zarzutu rażącej obrazę prawa materialnego skutkowało uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Okręgowy raz jeszcze powinien wnikliwie rozpoznać zarzuty postawione przez obronę w apelacji, a także mieć na względzie uwagi poczynione przez Sąd Najwyższy w niniejszym uzasadnieniu.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.